

Oslo, 12.11.04

Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Postboks 8111 Dep
0032 OSLO

Deres ref: 2003/2629 M-FO

Høringsuttalelse om utslippstillatelse for Klemetsrudanlegget

Norges Naturvernforbund mener Fylkesmannen ikke bør godkjenne søknaden om endret og utvidet utslippstillatelse for Klemetsrudanlegget av følgende grunner:

Dårlig ressursutnyttelse

- Tvil om kapasitetsbehov
- Dårlig tilpasning til fremtidig avfall
- Andre energikilder aktuelle for fjernvarmeproduksjon
- Brenning av våt utråtningsrest og slam

Usikkerhet rundt utslipp av miljøgifter

- Manglende dokumentasjon av effekten av forbrenning av farlig avfall
- Resultatene fra miljøkartleggingsprogrammet foreligger ikke

Tvil om kapasitetsbehov

I tilleggsmeldingen til klimameldingen (St.meld. nr. 15, 2001-2002) står det at "...økt energiutnyttelse av avfall ikke skal gå på bekostning av materialgjenvinning. Det bør tilstrebes at det kun er restavfall det ikke finnes samfunnsøkonomisk lønnsomme materialgjenvinningsløsninger for som går til energiutnyttelse. Det er derfor viktig at kommuner og private aktører dimensjonerer forbrenningskapasiteten i forhold til mulighetene for avfallsreduksjon og materialgjenvinning."

Naturvernforbundet mener begrunnelsen og utdypingen av behovet for økt kapasitet som foreligger i søknaden ikke er tiltrekkelig til å avgjøre om intensjonen i Klimameldingen følges opp i Osloregionen. Ifølge Renovasjonsetatens egen avfallsplan for 2005-2008, kan ikke en utvidelse

av kapasiteten begrunnes med kommunenes forpliktelse til å behandle Oslo-husholdningenes avfall (punkt 8.13). Dersom den i stedet skal begrunnes med forventet behov i andre kommuner, er det grunn til å se nærmere på om det dreier seg om reelle kapasitetsbehov eller om anlegget på Klemetsrud bare vil opptre som en konkurrent for andre behandlingsalternativer (utover deponering). Det er i søknaden ikke vurdert i hvilken grad Klemetsrudanlegget vil konkurrere med andre forbrenningsanlegg eller om en eventuell utvidelse kan hindre økt satsing på resirkulering, så vel i Oslo som i omkringliggende kommuner. Naturvernforbundet ser det som svært sannsynlig at sistnevnte vil bli tilfelle ved en utvidelse. Under punkt 3.2., står det at Klemetsrudanlegget allerede i dag dekker forbrenningsbehov for omkringliggende kommuner. Blant de få navngitte potensielle kundene for en eventuell utvidelse, finner vi kommuner som i dag leverer avfall til forbrenning andre steder på Østlandet og hvor planlagt kildesortering av plast vil frigjøre eksisterende forbrenningskapasitet (kommuner dekket av ROAF). Både i Oslo og andre, nærliggende kommuner er det et stort potensial for å redusere restavfallsmengende gjennom økt utsortering til resirkulering, ikke minst av plast (jamfør avfallsregnskapet fra SSB).

Brenning av avfall som skulle vært resirkulert vil innebære ressursløsing, unødvendig produksjon av farlig avfall, samt unødvendige utslipp av miljøgifter og fossilt CO₂ (fra forbrenning av plast). Det vil være et brudd med vedtatte, nasjonale mål og internasjonale forpliktelser om å redusere miljøgiftutslipp til et absolutt minimum (jamfør for eksempel "Rikets miljøtilstand" St.mld. 25 (2002-2003) og Stockholm-konvensjonen, der det er et mål å minimere utslipp av dioksiner og furaner). Det vil også være i konflikt med Regjeringens Sem-erklæring angående avfallsbehandling, der det fremgår at gjenvinning skal være den primære formen for avfallshåndtering og forbrenning den sekundære.

Vi reagerer for øvrig på påstanden om at begrenset erfaring med biologisk behandling gjør det lite trolig med betydelig utbygging av slik kapasitet i fremtiden. I avfallsplanen for Oslo 2005-2008, blir det tatt sikte på å etablere nettopp et slik anlegg, som da også Klemetsrud ønsker konsesjon til å brenne utråningsresten fra. Tilsvarende anlegg er under prosjektering andre steder på Østlandet, for eksempel på Hadeland og Ringerike (HRA). Vår konklusjon er at påstanden om at "det vil uansett være behov for utvidet forbrenningskapasitet" ikke er tilstrekkelig dokumentert.

Dårlig tilpasning til fremtidig avfall

Norges Naturvernforbund mener det ikke må gis konsesjon til brenning av mer ubehandlet blandet avfall ved Klemetsrudanlegget enn det som er

tillatt i dagens utslippstillatelse. Et eventuelt nytt anlegg for forbrenning av avfall vil ha forventet levetid på minst 30 år. Dersom det skal bygges, må det være tilpasset fremtidens avfall. Alt tyder på at utviklingen går mot økt fraksjonering av så vel husholdningsavfall som næringsavfall, samt biologisk behandling av den våtorganiske fraksjonen (jamfør Avfallsplan for Oslo 2005-2008 og øvrig planer om utvidelse av kildesorteringsordninger og etablering biogassanlegg rundt om i landet). I et land hvor forbruket av ressurser er tre og en halv ganger høyere enn det som ville vært bærekraftig i global målestokk (se *Living Planet Report 2004* fra WWF), er vi helt nødt til å effektivisere vår ressursutnyttelse i alle deler av samfunnet. Økt fraksjonering av avfallet er et middel for å få dette til. Det gir ikke bare høyere utnyttelse av materialressurser, men også bedre kontroll på farlig avfall, og homogenisering av det avfallet som ikke er resirkulerbart. Det avfallet som etter god fraksjonering vil være aktuelt for forbrenning, vil ha høyere brennverdi, og det vil gi bedre forutsetninger for styring av forbrenningsprosessen, rensing av røykgassene og høyere forbrenningstemperaturer. Forbrenningen vil kunne bli mer fullstendig, utslippene mindre og forbrenningsrestene mer stabile.

De foreliggende planene for utvidelse av forbrenningskapasitet ved Klemetsrudanlegget innebærer bruk av samme forbrenningsteknologi som ved eksisterende ovnslinjer. Som Renovasjonsetaten påpeker i sin avfallsplan (bl.a. under punkt 8.13), er denne teknologien lite fleksibel i forhold til økning i avfallets brennverdi. I søknaden gjøres det ikke rede for hvilke teknologiske alternativer som finnes og som kunne være bedre egnet for behandling av mer homogene fraksjoner med høy brennverdi. Det refereres til BAT for MSWI, hvilket ikke er tilfredsstillende, nettopp fordi det da er snakk om konvensjonell brenning av ubehandlet blandet avfall. Det er med andre ord lagt opp til bruk av teknologi tilpasset fortidens heterogene avfall med lav brennverdi (se for eksempel BAT-punkt 78). Dette er lite fremtidsrettet. Det bør være mer enn nok kapasitet til å dekke fremtidig behov for forbrenningskapasitet for ubehandlet, blandet avfall ved eksisterende forbrenningsanlegg tilpasset dette formålet.

Andre energikilder aktuelle for fjernvarmeproduksjon

Som det påpekes i Avfallsplan for Oslo 2005-2008, må andre brensler vurderes, dersom man ønsker å øke fjernvarmeleveransen i Oslo. Spørsmålet bør ikke være hva som *kan* gå til forbrenning, men hva som *bør* gå til forbrenning. Fjernvarmeproduksjon er som kjent ikke synonymt med avfallsforbrenning. Det kan for eksempel baseres på forbrenning av biogass. Da vil man blant annet unngå det betydelige energitapet man har ved avfallsforbrenning. Når det oppgis en energiutnyttelsesgrad på mellom 80 - 90 %, er det jo ikke tatt hensyn til energien som går med til å

varme opp og fordampe vann, varmetapet til slagg og aske eller strålings- og konveksjonstap. Tvert i mot gjør lav brennverdi på avfallet at mer avfall kan brennes for å gi samme energileveranse og registrerte energiutnyttelsesgrad (s. 23). Dette er alt annet enn god ressursutnyttelse.

Brenning av våt utråtningsrest og slam

Naturvernforbundet reagerer på at det søkes om tillatelse til å brenne inntil 4 000 tonn slam og utråtningsrest fra et fremtidig biogassanlegg. For det første er hensikten med å kildesortere det våtorganiske avfallet ikke bare å oppnå et 2-3 ganger så stort energiutbytte av denne avfallsfraksjonen, men også å ta vare på viktige næringsstoffer og andre jordforbedrende egenskaper i det våtorganiske avfallet. Bruk av utråtningsrest og slam som jordforbedrende middel, reduserer forurensede uttak av ikke-fornybar fosformalm og erstatter ressurskrevende kunstgjødselproduksjon. Dette inngikk i energi- og miljøkomiteens begrunnelse for å gå inn for 100% gjenvinning av våtorganisk avfall, ved komiteens behandling av forrige utgave av "Rikets miljøtilstand" (Innst.S.nr.295, 2000-2001). For det andre, vil avløpslam og utråtningsrest være like uegnede brenslere som den våtorganiske avfallsfraksjonen. Selv etter avvanning, vil slam og utråtningsrest ha relativt høyt vanninnhold. Videre vil energiinnholdet være redusert pga forutgående nedbrytning. For det tredje, kan brenning av utråtningsrest undergrave den informasjons og motiveringsarbeidet som nødvendigvis må foregå forut for etablering av kildesortering av matavfall. Vi vet av erfaring at rapporter om at utsortert avfall ikke resirkuleres slik husholdningene er blitt forespeilet, har stor innvirkning på folks motivasjon for å opprettholde kildesorteringen. Dette er kanskje den viktigste grunnen til ikke å godkjenne brenning av denne avfallstypen. Det at volumet (4 000 tonn) er relativt lite, sammenlignet med totalen, har liten eller ingen betydning for den pedagogiske effekten en slik brenning kan ha.

Det holder ikke at det er snakk om utråtningsrest og slam "det ikke er avsetning for på andre måter". Det kan være mange grunner til å trekke den konklusjonen, og den tilgjengelige kapasiteten ved forbrenningsanleggene vil ikke være irrelevant. Eneste grunn til å skulle brenne utråtningsrest eller slam, må være at innholdet av miljøgifter gjør det uegnet som jordforbedringsmiddel. Det er imidlertid svært lite sannsynlig av innholdet av miljøgifter i utråtningsrest vil skille seg fra gjennomsnittlig innhold av miljøgifter i kompost.

Manglende dokumentasjon av effekten av forbrenning av farlig avfall

Klemetsrudanlegget søker om konsesjon til å brenne 15 000 tonn CCA-impregnert treverk og 2 000 tonn bromholdig avfall. Vi kan ikke se at det noe sted i søknaden blir redegjort for effekten dette vil ha på utslipp til luft og innhold av tungmetaller i forbrenningsresten. Tallene som oppgis som typiske utslippsverdier stammer, så vidt vi kan skjønne, ikke fra forbrenning av restavfall iblandet farlig avfall. Det konkluderes med at bunnasken ikke vil inneholder tilstrekkelig mengder miljøgifter til å bli klassifisert som farlig avfall. Dette må være basert på prøver tatt da i hvert fall ikke CCA-impregnert treverk inngikk i brenslet. Naturvernforbundet mener dette ikke gir grunnlag for å godkjenne forbrenning av denne fraksjonen ved anlegget på Klemetsrud.

Resultatene fra miljøkartleggingsprogrammet foreligger ikke

Norges Naturvernforbund mener Klemetsrudanlegget ikke bør få tillatelse til å øke sine utslipp av miljøfarlige stoffer, før resultatene fra det omtalte miljøkartleggings-programmet er klare. Ved henvendelse til leder for prosjektgruppen, Gerhard Dürbeck, fikk vi opplyst at resultatene ikke vil bli fremlagt før helt i slutten av november, lenge etter at opprinnelig høringsfrist er utløpt. Dette gjør at Naturvernforbundet som høringsinstans ikke har mulighet til å gjøre en tilstrekkelig vurdering av den utslippsøkningen det søkes om tillatelse for. Vi mener dette er et brudd med det som står i sluttdokumentet for konsekvensutredningen for utvidelse av Oslos forbrenningsanlegg: "program for miljøundersøkelser omkring anleggene på Klemetsrud og Brobekk skal ligge til grunn for utvidelse av anleggene sammen med Renovasjonsetatens forslag til nærmere undersøkelser, overvåking og etterprøving slik det er beskrevet i konsekvensutredningen".

Som det ble påpekt under høringen av konsekvensutredningen, har det vært stor usikkerhet knyttet til hvordan Klemetsrudanlegget påvirker befolkningen i influensområdet. Selv om utslippskravene nå er betydelig skjerpet, kan en dobling av utslippene være uforsvarlig for nærmiljøet. Dette dreier seg om svært potente, bioakkumulerende giftstoffer med lang nedbrytningstid, og området rundt Klemetsrudanlegget har vært belastet med utslipp fra avfallsforbrenning i mange år.

Videre er det knyttet usikkerhet til effekten av utslippene som ikke måles og reguleres individuelt. Blant stoffene som ikke omfattes av dagens

kontrollregime er organiske forbindelser som man i mange tilfeller vet eller mistenker er giftige, arvestoffskadelige og/eller kreftfremkallende, og som dessuten har vært påvist i utslipp til luft fra forbrenningsanlegg for avfall: ulike aromatiske og polyaromatiske hydrokarboner (PAH), som klorerte og bromerte benzener, -styrener, -naftalener, -fenoler, -bifenyler (PCB og PBB), bromerte- og bromklorerte dioksiner og tinnorganiske forbindelser. (For en oversikt over utslipp man har påvist ved avfallsforbrenningsanlegg, se Jay K. og Steiglitz L., «Identification and Quantification of Volatile Organic Components in Emissions of Waste Incineration Plants» CHEMOSPHERE Vol. 30, No 7. 1995, s. 1249 – 1260) .

Ved vurdering av resultatene fra miljøkartleggingsprogrammet, må det med andre ord tas hensyn til at det har foregått betydelige utslipp i området i en årrekke, at potensielt skadelige utslipp omfatter flere stoffer/stoffgrupper enn de som er individuelt målt og regulert, samt at mange av de aktuelle stoffene bioakkumulerer og kan forsterke hverandres virkning (synergieffekter).

Vi mener for øvrig at miljøkartleggingsprogrammet må videreføres, for å opparbeide tilstrekkelig informasjon om Klemetsrudanleggets påvirkning på omkringliggende områder. Ettersom kunnskapene om effekter av dagens drift ved anlegget er mangelfulle, må programmet videreføres uavhengig av en eventuell utvidelse.

Vennlig hilsen
Norges Naturvernforbund

Marte O. Kittilsen
Rådgiver